

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KOZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamiások küldendők.

Menjelen belenkénti egyvetor szombelou, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB



ÓRÁK



5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!



Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az er. ref. egyházak szállítója.



A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2	20	szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12	10	szv.	Budapest k. p. u.
1706	2	44	"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12	15	"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4	30	vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12	20	gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5	09	mtv.	Püspökladány	4710	12	26	szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5	10	szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2	20	mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5	15	"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3	11	tvsszsz	1) Érmihályfalva
4402	5	30	mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3	45	"	Püspökladány
4408	8	09	"	Hajdunánás	1708	3	56	szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8	51	szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4	28	"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8	57	gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4	36	"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9	41	vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4	42	gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10	00	tvsszsz	Királyháza	4514	4	51	vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11	33	szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4	56	"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11	28	tvsszsz	Püspökladány	1704	6	57	gyv.	Szatmár-Németi
4414	11	11	mtv.	Hajduböszörmény	4410	7	00	mtv.	Hajdunánás
					4708	7	06	szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9	00	"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10	38	mtx.	Nyiregyháza
					1707	10	40	szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10	53	"	Máramarossziget

1) Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1	29	szv.	Máramarossziget	1702	12	08	gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2	18	"	Budapest k. p. u.	4413	2	00	mtv.	Hajduböszörmény
1720	5	03	"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2	51	tvsszsz	Püspökladány
4713	6	35	mtv.	Nyiregyháza	4513	3	05	vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6	48	szv.	Királyháza	4705	3	24	szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7	14	"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3	36	"	Budapest k. p. u.
4511	7	20	vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3	40	mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7	46	tvsszsz	Püspökladány	1701	4	22	gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7	54	vv.	Tiszafüred	4213	5	31	vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8	04	szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6	30	szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8	46	gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6	33	mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9	36	mtv.	Püspökladány	1709	6	43	szv.	Szatmár-Németi
4407	11	26	"	Hajdunánás	1704	6	49	gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11	22	szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8	46	szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11	40	"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9	25	vv.	Derecske
					1712	9	46	szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10	12	"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10	13	mtv.	Hajdunánás
					4203	10	07	szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10	26	"	Szerencs, Nyiregyháza

1) Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

6 h 2 v

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
feliratok, hirdetések, közlé-
mények, kéziratok, előfizetési
díjak küldendők.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Égyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
kérdéseire vonatkozó összes közlé-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A mennybeszàllt Megváltó áldása.

A távozó Megváltó áldása minden időkre kiterjed és így annak hatása örök. Szeretetének zálogául hagyta e szent kincset hűveire, kiket, mint testének — az anyaszentegyháznak — tagjait, boldogságra és örök életre vezérel. Amíg csak e földön járt, mindig és mindenben mennyei Atyjának dicsőségét kereste; vigasztalta a kesergőket, bátorította a csüggeteg szívűeket, balzsamot csepegtetett minden sebre és érettünk s mi helyettünk „magára vett minden viszontagságot, hogy így készítsen lelkünknek váltságot.“ És ma, megdicsőülésének emlékűnnepén, úgy tetszik nekem, mintha látnám őt, az életnek és igazságnak győzedelmes Urát ama szent hegyen, melyen utat nyitott előttünk az egekbe. Mily hasonlíthatatlanul fenséges és dicső látvány a bucsuzó Megváltó alakja! Míg homlokát dicsőség övezi: szeretettel teljes szive az általa megváltott emberiség üdvéért dobog. Bármily messzire tekintünk is vissza a letűnt idők évezredes multjába: nem találunk sehol a megáláztatás után oly dicsőséges felmagasztalást, mint Krisztusnál. A választott nép pátriárkái, kik a jövő üdv reményében hunyták le szemüket: atyai áldásokat hagyták örökül fiaikra és unokáikra. Istennek szent embere Mózes, áldást esdve Izraelre, csak sejtve de meg nem érhetve az ígért bételjesülését, költözött el az örök Jeruzsálembe. Napjuk leáldozott s a minden élők közös végsorsát nem kerülhették el. És azok a mindvégig engedelmes, hű proféták, kik megtérésre hívogatni és bűnbocsánattal vigasztalni meg nem szüntek az ó-testamentomi népet; vagy a hit felkent bajnokai, azok a vértanuságot szenvedett apostolok — kiknek életét az igazságért való harc tüze és az Ur iránt érzett szerelem lángja emészté föl — mindnyájan hiven és dicsőséggel végezték be futásukat s elnyerték a halhatatlanság koronáját.

Ámde, bár méltó csodálkozással állunk meg emlékezetök oltára előtt, mindamellett be kell vallanunk, hogy csupán halvány árnyképek valának ők Krisztussal szemben, aki nem egy bizonyos népnek vagy országnak, hanem az egész világ népének boldogságáért áldozta fel önmagát s menyemenetelekor mindazt, a mivel bírt, áldás gyanánt hagyta hűveire. És ennek az áldásnak erejét s állandóságát tapasztalhatjuk a lelki világban, valamint földi életünk utain is mindenütt. Tudományának páratlan igazsága, szeretetének melege, a benne vetett hit hatalma, Lelkének vigasztalása: mindez oly sok áldás, melynek nyomait szünetlenül érezhetjük. Mert midőn áldó kezeit fölemelé: azt az igazságot erősítette meg — amit szent hitünk tanítása szerint vallunk is — hogy Ő hű marad mindvégig, tegnap és ma és mindörökké ugyanaz; ki a szeretet vallásának apostola és a lelkeknek ama főpásztora, aki áldja azokat is, akik őt átkozzák és jót cselekszik azokkal is, akik őt háborgatják és üldözik.

Dr. ERDŐS JÓZSEF.

Pólya Pál.

A lapok hirei között sokaknak szemébe ötlött az a tudósítás, hogy a debreceni ref. kollégium ifjusága, a kántus és a zenekar közreműködésével a Szolnok mellett fekvő Nagyabonyban Pólya Pál emlékünnepelet rendezett és ott a sirköfelállításnál is kegyeletesen közreműködött. Arról is volt szó, hogy a lelkes Abonyiak diákjainak koszorút is adtak és őket vendégszeretők minden jelével körülvették és kitüntették.

A mikor tudom, hogy az ifjuság csak nagy országos eseményekre mozdul s ünneplését csak a haza nagyjainak tartogatja, önkénytelenül is kérdésbe kell tennem, ki volt ez a Pólya Pál?

A Pólya nevet ma is többen viselik közöttünk; így p. o. Pólya Lajos lelkész, a dunántúli ref. egyházkerület népszerű alakja, ki hű és tevékeny szolgálatával, minden közügy iránt való meleg érdeklődésével és mozgékonyágával szolgált reá a közbizalomra. Tudom azt is, hogy mások mérnöki s ehez hasonló pályákon tevékenykednek s hogy általában mind szeretett és becsült alakjai a mi magyar társadalmunknak, a melynek munkás tagjai, de mégis nem vezérek és oszlop emberek, a minthogy nem volt az néhai Pólya Pál sem, a ki Nagyabonyban élt.

A tudósítás lelkésznek nevezi. Nem volt az, csak lelkészi családból származott és csak lelkészi pályát végzett. Nem szolgált kátrában és nem forgott az oltár körül s még is Istennek tetsző áldozatot végezett.

Talán derék fiaikat nevelt? Nem, Pólya Pál még családot se alapított és életében is elég különönc módra visszavonulva élt.

A Pólya Pál áldozata abban állott, hogy tisztességesen szerzett és öröklött vagyonát nevelési célokra a debreceni kollégiumnak hagyta, melynek egykor tanítványa volt.

Pólya Pál nem egyén, hanem típus. Typusa azoknak az egyszerű, becsületes, egyházukhoz, hazájukhoz hű lelkeknek, a kik századok óta a debreceni főiskola vagyonát alapítványaikkal megnövelték s a kiknek mi magyar reformátusok összes anyagi berendezéseinket köszönhetjük.

Emlékezzünk meg róla, hogy Récsey esperes, hogy Sós Gábor, Kövesdi János, Soltra Alajos, Tóth Károly és társaik iskolánk nagy alapítói részben egyenesen egyházi jellegű férfiak voltak és kivétel nélkül mind a középső osztályhoz tartoztak és jegyezzük fel azt is, hogy iskolánk további fejlesztése ezután is a hozzájuk hasonló áldozatkész lelkekre vár és azokra, a kik példájuk után, miután családot nem alapítottak, vagy a szeretett örökösük kora sirba

TÁRCA.

Pólya Pál végrendelete.

Én Pólya Pál ép ésszel írom
Végrendeletemet.
Pap voltam és — nem kell dicséret —
Engem pap nem temet.
Csak gyászos ének hadd zokogjon
A koporsóm körül.
Szívem a szép melódiáknak
Hamvában is örül.

Itt, az abonyi temetőben
Pihenjen a porom.
Virágoskert legyen fölöttem
Mindig a sir orom
Jöjjön ki egyszer a siromhoz
— Ha nékem jót akar —
A híres debreceni kántus
S a diák zenekar!

Csengjen a „hymnus“ és a „szózat“
A kántus ajakán:
Rákóczy, Kossuth dala zengjen
Át a négyhúru fán!
Poromba, mig sirom felett zug
E hangok vihara,
Egy pillanatra visszaröppen
Az élet sugara.

Fő örökösse vagyonomnak,
Mely ezrekre megyen,
A debreceni régi, híres
Kollégium legyen.
Keblén csüggöttem egykor én is,
Óh nem feledtem el!
Édes anyám után anyám volt:
Ily hálát érdemel.

Vegyen jutalmat minden évben
A kántus, zenekar.
S a honszerelem dala zengjen,
Zugjon mint a vihar.
Ezüst pohárból a hazáért
— Vigasság közepén —

szállt, egyházi és iskolai közintézményeinket fogadják gyermekeiké és vagyonukkal, hagyományaikkal azokat a nagy célokat teszik elérhetővé, miket eddig is állami erővel kellett volna megvalósítani.

Mert nincs mit tagadni azon, hogy egyenes állami és társadalmi feladatot képező kulturális és emberbaráti intézményeink megteremtésénél is még mindig hűveink és polgáraink, egyházaink és városaink áldozatkészségére vagyunk utalva.

A Magyar nemzeti Múzeum a Széchényiek ajándéka.

Ugyanezen családból való az, a ki a Magyar Tudományos Akadémia alapját megveti. Semsey Andor nevéhez fűződik a Magyar Földtani intézet s a 10,000 koronás pályázatok.

Ebben a hazában minden országos egyházi vagy iskolai közintézménynek első sorban még ma is csak a magánegyének a pártfogói és a mecénásai.

A debreceni kollégium homlokzatán lévő felirat is azt hirdeti, hogy ez a nagy épület a magyar és erdélyországi egyházak adakozásából épült. Ezen a fundamentumon áll egész egyházi és iskolai rendszerünk. A kegyes alapítók a mi fenntartóink, a nagynevű vagy egyszerű nevű, de nagylelkű tanügybarátok és a magyar nép.

A debreceni egyetemre is ez a lelkes gárda

adta össze a másfél millió koronát, a melylyel ime szerencsésen megindultunk. Isten után ezután is ettől a protestáns áldozatkészségtől várjuk az alföldi magyarság megváltására, nagygyátételére szolgáló kulturintézmény megvalósítását.

Várjuk azoktól is, a kik nem tartoznak közelebb hozzánk, de a kik a debreceni egyetem ügyének nemzet és fajfentartó fontosságát velünk együtt érzik. De várjuk különösebben a főiskola volt hálás tanítványaitól, kollegiumunk neveltjeitől, a kik között mindig hálás emlékezettel kell megőriznünk néhai Pólya Pál nevét, ki pihenjen csendesen az abonyi szép temetőben s kinek példája lelkesítsen hasonló áldozatra másokat s nekünk is adjon erőt arra, hogy tudományos gondjaink mellett tanítványaink és a nevelés ügyét is szeretettel telvegyük s a nagy parancsot: elmenvén tanítványokká tegyetek minden népeket mi is hűségesen teljesítsük. Elődeink ezt, a mint a példák mutatják, sikeresen végezték. Sikerebben bizonyára mint mi, kik az új idők újabb igényeivel szemben még a régi eszközökkel sem rendelkezhetünk. Hiányt szenvedünk az anyagiakban. Ezért nem merünk újabb alkotásokba fogni. Ezért halogatunk el minden nagyobb kezdeményezést.

Vegyünk lelket magunknak. Vegyenek különösebben a Kollégium, az egyházkerület és

Igyanak évenként a sajtó —
Szabadság ünnepén!

Nyerjen jutalmat az is, aki
Történelmet tanít.
Tanítsa égni, lelkesedni
A tanítványait.
Szabadság-hősök szellemében
Nőjjön az ifjuság!
Megértse: a valódi állam
Csak a köztársaság!

Kapjon jutalmat minden évben
Nyolc jóeszű diák,
Kinek magyar hazája drágább,
Mint az egész világ.
Fogadja fel mind: bármi érje,
Bár villám tépje szét;
A független magyar hazának
Nem sérti érdekét.

Fogadja fel mind esküvéssel:
Elvét nem adja el,
Ha kell, honáért szent örömmel

Megy a bitóra fel.
Fogadja fel: meg nem riasztja
Gyalázat és halál,
Csak a hon álljon, mint viharban
A büszke sziklaszál!

Fogadja fel: Kossuth Lajosnak
Hitét holtig hiszi
És a szabadság szent szerelmét
Sirjába elviszi.
Óh akkor a mi sirjainkból
Tavasz virul ki majd:
Népszabadság, független ország
Ikerága kihajt!

Jánosi Zoltán.



nagy Debrecen városa. Egyetem kell? Merjünk annak létesítésére vállalkozni. A kollégium mostani intézményeit kell megerősíteni s a bentlakási rendszert kell az idők követelményei szerint átalakítani? Ne féljünk azok javításába belemenni. Vannak alapjaink, fejlesszük azokat s ha még több kellene: kérjük és várjuk e többet azoktól, a kiknek érdekében az iskolát fenntartjuk s a kiknek fiait neveljük, a közönségtől, a magyar néptől. A míg az ős kollégium hivatását teljesíti, mindég lesznek buzgó Pólya Pálok, a kiknek áldozatkészsége az anyagi ellátás nehézségeit is megoldja. A szellemi és erkölcsi deficit esetén azonban nem segíthet többé rajtunk semmiféle végrendelet és kegyes hagyomány.

Dr. Ferenczy Gyula.

A Kálvini urvacsorai tannak egy kellőleg nem méltatott pontja.

Most, amidőn a keresztények egyháza genfi nagy reformátorának emlékünnepélyéhez készülünk, éppen időszerű feladat lesz a kálvini urvacsorai tan egy oly pontjával foglalkozni, mely hazai ref. egyházunkban kellő méltánylásban nem részesül s mely felett a nyomtatásban megjelent újabb hittani kézikönyvek és konfirmációi katek egyszerűen átsiklanak s melynek tartalma nem ment át kellőleg a köztudatba. Hogy e kálvini specialis felfogás még inkább kidomborodjék szemeink előtt, tegyünk rövid összehasonlítást a három oszloplérfiu: Luther, Zwingli és Kálvin tana között s úgy térjünk át az utóbbira.

A reformátorok az urvacsorát mindannyian szent ünnepélyes istentiszteleti cselekménynek tekintették (Kálvin fölényt ad neki a keresztség felett s megszorítás nélkül egyszerűen „sacramentum“-nak s kiszolgáltatását „celebratio sanctae coenae“-nek nevezi), ámde értelmére nézve egyöntetű felfogásra nem tudtak jutni. A „hoc est corpus meum“ kifejezés, amiben az ős egyház minden specialis theologiai nézet kialakítása nélkül mystikus ünnepélyességet látott, s a mi a scholastikusokat a középkor folyamán a transsubstantiatio örvényébe kergette, Luthert arra az áliáspontra segítette, hogy az urvacsorai kenyér és bor színével, vagy színében vagy színe alatt (cum, in aut sub) Krisztus valódi testét és vérének nyerik az elfogadók, úgy a hívők, mint a hitetlenek, az előbbiek lelki üdvösségükre s az utóbbiak kárhozatukra s a Krisztus valódi teste és vére azért van jelen az elemekkel együtt az urvacsorában, mert az ubiquitás dogmája szerint a Krisztusban levő isteni természet tulajdonságai (t. i. mindenhatóság s

mindenüttjelenvalóság) közölhetők a Krisztusban levő emberi természettel s így lelkével együtt teste is jelen lehet a földön. Krisztus tehát testileg van jelen az urvacsorában s e praesentia „sacramentalis, realis, vera, substantialis, mystica, supernaturalis et incomprehensiva.“ E felfogás mellett Luther mindvégig kitartott s midőn közvetlenül halála előtt az a hír jutott füléhez, hogy Dévai Biró Mátyás Magyarországon a Kálvini urvacsorai tant az ő nevében s az ő felfogása gyanánt tanította, 1545-ben „Kurzes Bekenntniss vom Abendmahle“ cím alatt még egyszer s utoljára kifejezést adott jellegzetes felfogásának. Az ez évi ujévi predikációjában is kiterjeszkedett az urvacsorai tanra s így érvel mellette: „Miért kell Krisztusnak a kenyér és bor színe alatt jelen lenni? Ábrahám is mondhatta volna Istennek: nincsen más jele a Te velem kötött szerződésednek, csak ez a bolondos körülméletkedés?“

A Lutheréval ellenkező nézetet Zwinli képviselte Commentarijában az „eucharistia“ szóra támaszkodva az urvacsorában tisztán hálaadási ünnepélyt látott, mit a hívek a Krisztus halálának emlékére ülnek s a benne résztvevők azon subiectiv felfogásuknak adnak kifejezést, hogy ők is a Krisztus halála által megváltottak társaságához tartoznak. Ilyen vélekedés mellett, mely szerint az urvacsora „nada et inanim symbolum“ színében tünt fel tanítása Luther előtt, a Krisztus valódi testi jelenlétét, mint nevetséges tant elvetette. A Tertullianus, Origenes és Augusztinus feljegyzéseire hivatkozva igyekszik bebizonyítani, hogy a „hoc est corpus meum“ tételben az „est“ ige „significat“-ot jelent. Tehát a zürichi reformátor theologiaja szerint az urvacsora Krisztus testének s vérének jegye s az urvacsorázók lelkében az emlékűnnepély alkalmával Krisztus csak szellemileg él és működik. Tudjuk jól, hogy a marburgi értekezleten Luther minő barátságtalan módon fordult el tőle urvacsorai taná miatt. De maga Kálvin is elítelte a Zwingli nézetet. Kálvin 1539 május 19-én Zebedeus András orbe-i lelkészhez, aki Zwingli theologiajának híve volt, levelet intézett, melyben tagadja azt, mintha nem volna zordonság a Zwinli felfogásában (nihil fuisse asperitatis in Zwingli doctrina, tibi minime concedo), mert Zwingli a testi jelenlét babonájának buzgó cáfolása közben a Krisztussal való egyesülés igaz crejét is eldobta, vagy legalább is elhomályosította (nimium occupatus in evertenda carnalis praesentiae superstitione, veram communicationis vim desiecit, aut certe obscuravit). Ugyancsak Kálvin egyik Farelhez írott levelében (1540 február 27-én) a zürichi és wittenbergi theologusok felfogását összehasonlítva határozottan az utóbbinak ad előnyt (nam si inter se comparantur doctrinae Zwinglii et Lutheri, scis ipse, quanto intervallo Lutheris excellat) s az 1542 szept. 3-án kelt s Virethe küldött levelében a genfi reformátor a Zwingli tanát „profan“-

nak nevezi (quam profana sit eius (scilicet Zwinglii) de sacramentis doctrina.)

Az igazság érdekében azonban tartozunk annak kijelentésével, hogy ha Zwingli a „Commentarius”-ban kifejtett nézete alapján csak emlékünnepelet látott az urvacsora kiszolgáltatásában, ugyanő 1531-ben „Fidei ratio ad Carolum Imperatorem” című iratában Kálvinnal vallott egyet s így nem érdemelte meg a Kálvin szigorú kritikáját, aki Zwinglinek csak „Commentarius”-át ismerte s eme korábbi felfogására mondott kárhöz-tató híralatot.

Ezek után lássuk a Kálvin theologiai nézetét, melyhez arányítva az a felfogás, mintha az urvacsora csak emlékünnepelet s a kenyér és bor Krisztus testének s vérének csak jegye (signum): profán és elítélendő. Kálvin három pontra terjeszkedik ki urvacsorai tanában:

1.) A „hoc est corpus Meum” tételt fejtegeti s megfelel arra a kérdésre, hogy Krisztus milyen módon van jelen az urvacsorában? Mert „jóllehet testét tőlünk magávat vitte és testben ment fel a mennybe s az Atyának jobbján ülve uralkodik, ez az uralkodás sem bizonyos tere szorítva, sem semmi határok közé rekesztve nincsen, mintha Krisztus az ő erejét, bárhol a hol neki tetszik az égen és földön nem nyilvánítaná hatalmával és erejével jelen nem lehetne.” (Inst. 207-208 oldal), Vagyis a Krisztusnak mennyben levő dicsőséges teste árad le urvacsorávétele alkalmával s „ilyen értelemben adatik nekünk a sákrementumban a Krisztus teste és vére, vagyis tanformában kitejve: igazán és hatékonyan, de nem természetileg (vere et efficaciter sed non naturaliter). Amivel tudniillik azt akarjuk mondani, hogy nem maga a test lénege, vagy a Krisztus igazi és természeti teste adatik nekünk, hanem mindazok a jótétemények, miket Krisztus nekünk megszerzett,” (ugyanott). Más helyen (op. IX. 76) így nyilatkozik: „Egyáltalában nem állítom, hogy Krisztus testileg távol van az urvacsorázás alkalmával, nemesak azért, mert isteni erejénél fogva, mely mindenüvé kiárad, közel lehet mihozzánk, hanem mert azt is megeselekedheti, hogy teste elevenítő legyen számunkra (Christum corpore absentem doceo nihilominus stb).

(Folyt. köv.)

Perth Amboy, N. J.

Nánássy Lajos.

Külföldi levél.

III.

Hamburg, 1909 március 17.

Kedves barátom!

Igéretemhez képest ezután következő leveleimet igen rövidre szabom s csak futólagosan írom le az egy-

házi és belmissiói intézmények terén az egyes városokban tett látogatásomat. Különben is az egész tanulmányi utazásból levont tanúságokat otthon írom meg nyugodtabb s az elmélkedésre alkalmasabb napokban. Itt a gyors utazás az idegölő váltakozás nem adhat alkalmat, hogy a tapasztalatoknak hazánkban való érvényesítéséről az ember hosszasan írjon. Mindezt odahaza megtehetem, hiszen minden egyházi intézménytől, amelyet meglátogattam, könyveket, füzeteket, sőt többször az illető intézet történetét is megszereztem. Szóval bő anyag áll rendelkezésemre feldolgozás végett.

Az utolsó estén Berlinben a városi missióházban részt vettem az évi missió ünnepélyen. Az egész missiói templom megtelt. A városi missionáriusok oly udvariasság voltak, hogy számomra egészen elől tartottak fenn helyet. Az ünnepély a missióénekkar remek énekével kezdődött, majd egyik lelkész predikálása után Ohly ismertette a múlt év történetét s azt az óriási küzdelmet, a melyet a missió a hitetlenséggel, a kitéréssekkel és a szektákkal szemben kifejtett. Ezen szekták között legveszedelmesebb az új apostoli egyház. Hívei rendkívül fanatikusak s azt állítják, hogy a b.b-liára nem nagyon van szükség. Majd minden nagyobb városban van már gyülekezete ennek a szektának, a melynek nincsen szüksége a bibliában foglalt kijelentésekre, mert hiszen Isten lepton nyomon kijelenti magát. Majd ha haza megyek, részletesen fogom ismertetni azt a szektát is.

16-án reggel Berlinből a Lehrter Bahnhofból elindultam Hamburgba. Ez az utazás a városi missióháza miatt elég unalmas volt. Csak annyit jegyezhetek meg róla, hogy Friedrichshagenban a vonatról láthatja az ember azt a mausoleumot a melyben nyugszik a vaskancellár, Bismarck. Hamburgban is hospizba szálltam s azonnal meglátogattam a főkonzult, a kinek a berlini nagykövet levelet átadtam. Igen szívesen fogadott. Este az ugynevezett Strandmission látogattam meg (Richardstrasse 14.) Ugyanis egyik berlini városi missionárius Wolfier ajánló levelet adott ezen missió vezetőjéhez, Mayerhez, a ki aztán a legnagyobb örömmel fogadott. Fél kienekor megkezdődött a ház díszes márvány csarnokában a bibliai magyarázat, a melyet Mayer tartott Pál apostol megtéréséről, illetőleg arról, hogy Pál megtérése után a zsinagógákban miként hirdette Jézusról azt, miszerint Isten fia volt. Magyarázás közben kérdéseket intézett. Végül engem bemutatott az összegyűlteknél, a kik többnyire ebben a hazban laknak, a kik elzüllött, de a jobbulás útján levő egyének. Majd azután mindenki letérdelt s fejtét arra a székre hajtotta, a melyiken előbb ült. Egyedül magam állottam. Most majd az egyik majd a másik mondott imádságot s végül Mayer imádkozott, imádkozott én értem is, hogy a Jézus iránt való szeretettel térjek haza s áldást vigyek Magyarországra. Ugy a bibliai magyarázat előtt, mint után ének volt, a melyet egy diakonissa kísért harmonium mellett.

A kegyességnek ama tulzása, a mely az egész összefüggésben visszatükröződött, bizonyos deprimáló hatást tett a kedélyemre s lehangolva mentem szállásomra. Mennyire felvidított aztán a szállásomon reám város sürgöny, a melyet diószegi híveim küldtek hozzám a március 15-ki ünnepély alkalmával. E lap olvasói bizonyára nem veszik hiúságnak s egyéb gyarlóságaim mellett elnézik, ha ezt a sürgönyt, mint küzdelmes életnek egyik kedves emlékét itt teljes szövegében közlöm.

teszem: „Március tizenötödiken fényesen ünnepeltük a legszebb magyar ünnepet. Lobogós házak, kivilágított ablakok fénye mellett vonult polgárságunk szokásos esélyere, hol sok dikció elhangzása közben éltettük kedves lelkészünket is. Közköltsegen összeadott sürgönyünk juttassa kifejezésre szeretetünket s azon óhajunkat, hogy református egyházunk és magyar hazánk javára egészségben állja meg azt a hosszú utat, a hol szeretetünk folytonosan kíséri s várja vissza. A diószegi polgárok.“ Ez a sürgöny mint egy új életerőt öntött lelkembe, a melyet annyira el szokott olykor esüggeszteni az a kicsinyes, az a lenézés, a melyet annyiszor tapasztalt az ember, a mely annyi keserű percet szokott okozni. Mily jól eseti lelkemnek az a gondolat: Hosszu farsztó utadon, ha nem is kísér más, — egyben bizonyos lehetsz, — kísér hived szeretete. Talán nem is kellett volna itt saját személyemmel foglalkozni, de vajjon a száraz leírások, melyekbe nem öntjük bele subjectiv érzésünket, — vissza tudják-e adni azt, a mit éltünk, a mit tapasztaltunk, a mit éreztünk. Érzés nélkül nincsen igaz tapasztalat s igaz tapasztalat csak az, a mely érzéseket tamaszt.

Ma delelött meglátogattam a világhírű „rauhes Haus“-t, a mely a város központjától meglehetősen távol fekszik. Az egész delelöttöt ezen nevezetes intézetnek szenteltem, a mely mintegy kezdetet jelentett a németországi belmivélés forrás, a midőn az Wichern 1822-ben szegény elzülött gyermekek támogatására alapította. Ezen év november 1-én költözött Wichern mint lelkészjelölt anyjával és nővérel a „rauhes Haus“-ba. Egy év múlva egészen be volt népesítve a nyomorból kiszabadított gyermekekkel az intézet, a mely aztán gazdag tevékeni ajándékokkal évről-évre gyarapodott. Maga Wichern lelkésznek több mint 70 éves korában még godtan hajthatta le fejét a hosszú álomra, abban a tudatban, hogy a jötekonysági intézeteknek Németországban a városok delelője. Hammban, mellett Hammban annak az egyháznak a temetőjében anaszta almat a hol első predikációját tartotta. Birjan, a melyet a „rauhes Haus“ lakói minden borsvétkor meglátogatnak, ez a felírás áll, a mely egyszersmind az ő jelmondata volt: „A mi hitünk az a diadalom, a mely meggyőzte a világot.“

Az intézet igazgatója dr. Hennig igen szivesen fogadott; bevezetett magán lakásába s bemutatott családjának. Meghívott villásreggeire. Majd odarendelt egy „Bruder“-t, a ki aztán kalauzolt az intézetben. Dr. Hennig végül megajándékozott az intézetnek ő általa szerkesztett történetével. Mindenek előtt a régi szalma fedeles házat néztük meg, a melyben Wichern legelőször lakott. A kegyelet a butorokkal együtt lehetőleg ugyanazon állapotban tartotta meg. A régi gesztenyefa, amely alatt Wichern az ő növendékeit tanította nincsen meg többé, csak a fatörzsnek alsó része. Erről a fáról nevezetik „Kastanien“-nek a földmivés növendékek lakóháza. Nevezetesen előre kell bocsátanom, hogy az intézet 5 osztályra, illetőleg szakaszra oszlik. 1.) Gyermekek intézete. A gyermekek egy része az itt levő elemi népiskolát látogatja, azok pedig, a kik már konfirmáltak, valamely mesterségre oktattatnak. Őt féle mesterséggel foglalkoznak a „rauhe Haus“-ban: cipész,- asztalos,- szabó,- lakatos,- nyomdász mesterséggel. 3.) Az ugynevezett „Pension“ ahol módosabb szülők gyermekei teljes ellátást nyernek s a reáliskolát látogatják, a mely jogot ad az egy éves önkéntességre. 4.) Földmivélő osztály. Wichern ugyanis 1834-ben egy kis darab, majd

később nagyobb területet vásárolt a földmivélés céljaira az intézet körül, a mely egészen közel a Sleswig-holsteini határhoz fekszik. Jelenleg 40 növendék foglalkozik itt a földmivélés munkájával. 5.) A „testvérek intézete.“ (Brüderanstalt,) a hol fiatal emberek képeztetnek ki a belmissió magasztos céljaira. Ezek gyakorolják a felügyeletet a gyermekek felett az intézetben. Wichern úgy osztotta be, hogy 14 fiu képezzen egy családot egy házvezetőnő és házi atya felügyelete alatt.

Az intézet tulajdonát képező nagy kiterjedésű földterületen van egy hatalmas épület, a hol 300 személyre főznek. Ennyi jelenleg a rauhe Haus lakóinak a száma. Két nagy étterem van itt; de a kettőt, midőn valamely nagy ünnepet tartanak a középső fa-fal eitolásával, egygye egyesítik. Az egyes épületeknek meg van a maguk neve: „Johannesburg“ (Wichern keresztnéve után) a pensionatusok részére. „Köcher“ (127 zs. 4. v. után) nagyobb növendékek számára; „Weinberg Adler“, mind-egyik pension. Az utóbbi épület földszintjén van a hatalmas tornacsarnok. A növendékek a lövészetben is gyakorolják magukat. Az „Eiche“ épületben a kisebb fiuk laknak. A „Grüne Tanne“-ban az imaterem, a melyben az intézet lakói mindennap reggel es este 7 órakor összegyűlnek. Itt történik a fiugyermekek konfirmálása, az intézetben született gyermekek megkeresztelése, a szegények megajándékozása. Itt csendül fel az intézet munkájának éneke a karantányi énekek 1822-évre. Említsük még fel az épületek közül a nevezetesebbeket: „Goldene Boden“, a mesterekberek számára A „Schulhaus“, az iskolák részére; „Zum Guttenberg“, a nyomda, „Auser“, a jobb módú földmivélő növendékek a „Bienenkorb“, „Schönburg“, szintén földmivélő növendékek számára. Bizony jó sok idő telt bete a mig a városban a szél meggyőzte a világot, mindenütt helyet jött velem, pedig igazán kellemetlen csipős szél fujt az intézet udvarán.

A mennyiben déli egyórára Mayer missionáriushoz voltam ebédre hívva, ugyancsak sietnem kellett a „rauhes Haus“-tól. Itt még meg kell említenem, hogy az einöke ennek az intézetnek rendesen a hamburgi senatus valamely tagja. Az intézet szellemi vezetőse 2 lelkész által történik, a kik közül az egyik — jelenleg dr. Hennig — az igazgató. Az eddigi előadottakból világosan kitűnik az intézet célja: a fiugyermekeknek és ifjaknak családi, keresztyéni nevelése. A gazdagok, a módosak természetesen meghatározott díjat fizetnek, de van számos ingyenes hely is szegény, tehetséges gyermekek számára. Mennyi áldás származott már ebből az intézetből, — azt leírni alig lehetne.

Mayer missionárius ebéd után bemutatta a stadtmissió intézetet, a melynek a beosztása sokban hasonlít a berlini arbeiterkolonie beosztásához, csak hogy itt női osztály is van, melynek tagjai mosással, varrással foglalkoznak. A munka sok elzülött férfit és nőt megmentett már ebben az intézetben. Mayer 9 évvel ezelőtt kezdte meg ezen a téren a működését ugyszólván csekély anyagi eszközökkel. Néhány év alatt annyira vitte, hogy a jelenlegi intézet épületét egy gazdag nemes embertől megvehette. Az épület pompás márványcsarnokában, a melyik ezelőtt táncsterem volt, most szurtos, piszkos, züllött alakok jönnek össze esténként, hogy Isten ígését hallgatván, megjavuljanak. Midőn kérdeztem, hogy van-e valamelyes organisatiója az intézetnek s ki az elnöke: azt felelte: nincsen s az elnök: az Úr Jézus Krisztus. Ő csinált s ő csinál itt mindent.

Mayer jelszava — szobájának a falán fel van írva: Swierigkeiten — Herrlichkeiten (a nehéz dolgok — dicső dolgok.)

Elvezetett aztán Mayer az ő működésének tulajdonképeni területére Hamburg büfészébe, a niedere gasséba. Itt ebben a sötét zugokban, a nap által soha meg nem világított lakokban tenyészik csak igazán a bűn. Dologkerülő, elzülött alakok bujkálnak itt. Utolsó filléroket megisszák. Van itt egy veszedelmes koresma, a melynek tulajdonosa naponként 5—600 márkát bevesz szeszes italokból. Itt van egy sötét pinczébe az úgynevezett „Verbrecher-keller“ a hol nótárius gazemberek férfiak és nők vegyesen tanyáznak. Hogy minő élet megyen itt, — arról vettem egy pár képet ezen utcának kereskedésében. Igazán megdöbbentő. Velünk szemben jött egy rongyos ruhájú nő egy kis batyuval a kezében. Mayer beszélte el, hogy ezt a nőt már ismeri. Nincsen lakása. Éjjel-nappal bolyong egyik lebujsból a másikba. Majd bevezetett Mayer egy igen sötét pinczehelyiségbe, a hol férfiak és nők iták a felhomályban a palinkát. A nyomornak, az ember! bűnnek a képe még sohasem tárult fel előttem ily sötét alakban mint itt. Részeg alakok jöttek felénk, a kik kínálták nekünk büzhödt palinkájukat. Az egyik sarokban egy nő fetrengett részegen, a másikban egy rongyos alak mezitláb hadonászott a kezeivel öntudatlan állapotban. Mayer mindegyikhez odalépett barátságosan, kezökbe adta a mindegyiknek a csemege palinkát. Mindenki beszélt hozzájuk, hogy terjenek a jó utra. Ő munkát szerez nekik; az intézetbe, a mennyiben a hely enged, leteszti őket. A levegő oly büzhödt volt, hogy sokáig nem bírtam ki állani. Ott hagytam Mayert s feljöttem mintegy megkönnyebbülve az istenadta napfényre. A midőn jött feléle Mayer, egy részeges fickó utána kiáltott: Adieu! Herr Mayer! s aztán kinyújtotta a nyelvet. On mennyi türelemmel ken egyesülni a keresztényi szeretetnek a munkálkodás eme hátlatlan mezején. Végül megmutatta a missiónak abban az utcában levő házat is Mayer, a hol részint csekély összegért, részint ingyen bérhatnak meg hajléktalan emberek. Itt tartanak vallásos estélyeket. Van mértékletességi egyesület is. Ez a stadtmiszió vagy a társadalmilag hajótöröttek felszólására alakult intézmény.

Mayer annyira előzékeny volt hozzám, hogy nemcsak arra vállalkozott, miszerint a kikötőt megmutatja, hanem seholy sem engedett fizetni. Egy azonban őszintén mondván nem tetszett nekem ennél az embernél: a tulságos pietisztikus modor. Tudja Isten, nekem csak egy kereszténység imponál: a tiszta evangéliomon alapuló őszinte, férfias kereszténység. Jézus tana, bármiképpen is vizsgáljuk, nem a sentimentalismus, nem a külső kegyeskedés tana. Annak a körutnak, a melyet a kikötőben tettünk, egyáltalában nem kedvezett az erős csipős szél. A mellett folytonosan havazott. És így a kabinban bő alkalmunk volt a vallásos beszélgetésre. Milyen pietisztikus kérdések voltak azok a melyeket Mayer hozzám intézett. Kennen Sie den Herrn, der so heisst: Jesus Kristus? (Ismeri azt az Urat, a kit Jézus Krisztusnak hívnak.) Biztosítottam róla, hogy ismerem s küzdöttem az ő nevében eddig is sokat, küzdeni fogok ezután is, a míg a jó Isten él. Majd midőn bámulva beszéltem a hamburgi kikötőről, a mely itt öszpontosítva van, így szólt: Miért dicséri lelkész ur? minden világi dolog, a világ pedig oly rossz. Én azon-

ban azt a nézetet juttattam kifejezésre, hogy elvégre a világtól nem tudjuk magunkat teljesen emancipálni. A világot jónak teremtette Isten, csak az emberek tették rosszá. Elhagyva a kikötőt elhúsztam Mayertől. Érdekes ember! Oly szives volt hozzám, kár, hogy nem tudtam neki örömet szerezni az ő vallásos felfogásával ellenkező nézeteimmel. Még egy látogatást tettem a grossburta utcán Weper iparosnál, a ki az itteni magyar egyesület elnöke. Fényesen megünnepelte az egyesület március 15-ét az idén is gr. Logothetty főkonzul közbejöttével.

Most veszem észre, hogy ismét a régi hibába esem Hosszasan irtam. De hamburgi tartózkodásom sok érdekes megfigyelésre szolgáltatót alkalmat.

Szerető barátod

Veress István.

KÖZÉLETÜNK.

A nagybányai ref. egyházmegye közgyűlése.

(Folytatás.)

Az egy rendezése vegyi az egyházmegye bizottságok küld ki, mely állapítsa meg, illetve vizsgálja meg, mennyi van takarékpénztáriilag elhelyezve, mennyi ismét biztosítandó, s ha rendezve lesz, takarékbba helyezendő.

A szatmárhelyi egyházban az egyháztanács és lelkész közt a harangozó lak építéséből, s a kerítések-ből származott összekülönbözőség kiegyenlítéseit, nem így azonban Puskás András itteni presbyter fegyelmi ügye, mely nyilatkozat emozonással végződött. Készenléti mártóni egyháztanács panaszolja, hogy tanítója bepanaszolta az egyházat a tanítói lakon eszlelt némi hiányok miatt a vármegyei közigazgatási bizottsághoz, melőzve e tekintetben az egyházi hatóságokat. Tanító maga védelemre azt adja elő, hogy ő neki nem volt szándékában ez által az egyházi törvényeket megsérteni s a felsőbb hatóságok ellen tiszteletlenséget elkövetni, hanem azért járt el így, mert azt gondolta, hogy így a szükséges javítást megcsinálják. Egyházmegye rosszalja tanítónak az egyházi hatóság mellőzésével tett eljárását, s az efféle eljárásokat illetőleg jövőre tartózkodást ajánl.

Kishodás 1400) korona kölcsön felvételére kér engedélyt. Azonban a kölcsön fedezete nem lévén kimutatva, nem engedélyeztetett. Kispesleske a hiányzó templomépítési költség fedezésére a hivek állami adójának ötszörösét veti ki s kéri ennek megerősítését. Cselédekre, napszámosokra husz koronát vet. Egyházmegyei közgyűlés elszörnyűködik e felett. Miután azonban a törvény nem írja elő, hogy milyen mennyiségben lehet kivetést eszközölni, megerősíti. Ugyancsak Kispesleske 8000 korona felvételére kér engedélyt, biztosíték a papi és egyházi földek. A nagybányai egyház eladja mint közös tulajdonos egy darab szántó és egy rozszant házból álló ingatlanát 4500 k. vételárért. A vételár után 5 százalékkal is többet kap, mint amennyit az eddig jövedelmezett. Közsefházi egyház járadék kötvényének eladhatását s az érte befolyó 640 korona vételárnak adósság törlesztésére felhasználhatását kéri. A

szarazberki egyház bizonyos erdő birtokból lévő 2 ezer korona utáni kamatot személyi pótlék címen lelkésznek adja. A magosi egyház díjlevelét úgy akarná megváltoztatni, hogy papnak, tanítónak kifizetné a törvényes minimumot, elvén földet, megszüntetvén minden szolgáltatást. E nemből már fentebb intézkedés történt.

Hajdu Albert udvari lelkész szélütés miatt munkaképtelenné lett, káplániartási engedélyt kér. Ajánlatok: lelkész nyugdíj, közpénztár, könyvtár s gyámintézet; számadások mint felülvizsgálat elfogadtattak s helyben hagyattak. Iskolai tökesegélyért folyamodtak: Uszka 6000 k. Köszegremete 10589 k. Mikola 4000 k. Tisztaberek 4000 k, Batiz 700 k, Kispeléske 4000 k, Apagy, 2000 k, Rozsály 300 k. Hat biz ez sok pénz. Felterjesztettek.

Tanügyi bizottság jelentéséből megtudtuk, hogy tanítóink legnagyobb része, hivatalának magaslátán áll s kötelességének megfelel. Van azonban még ma is kivétel, Apafi, Hiri, gyenge Köröd, Rozsály rosz. Ezeket jobb ügyekre serkenti. Tisztaberki tanító hanyagságért fegyelmi alatt állt, amiért e gyűlés folyamán el is ítélte. Az állami iskolákban a félévi hittani vizsgákat beszüntetni javasolja. Beszüntetett. Ez javasoltatik a felekezeti iskolákban is. Beszüntetése meg van indokolva. Ávasujváros egy újabb tanítói állást szervez.

Ugyancsak tanügyi bizottság javasolja, tétessék eljárás tárgyává, hogy adjon az állam a felekezeti tanítóknak is annyi pótlékot, hogy fizetésük egyenlő legyen. Adjon a kormány államsegélyt ne csak a gimnáziumoknak, hanem a népiskoláknak is.

Misszió jelentés szerint az érdekelt lelkészek megtették kötelességeiket s az erdő-missziót 300 koronával segíezni kerik. Itt szép eredmény van. Egyházkerületi képviselőknek ismét Sator D. és Tordai választattak. Pottag Szabo, Csaba. Palfalváról ismét bejött az iskola államostáserü kerény. Az egyházmegye nem teljesíti a kerést. Itt csak egy felekezet van, más felekezeti gyermekek az uradalmi cseledségé.

... állítását. Az egyház anyagi ügyének megvizsgálására bizottság küldetett ki. Kispalad díszes templomához megféle kerítést akarván csináltatni, tervet megerősítés végett beterjeszti. Bekerülési ár 4000 korona. Lelkész azt soknak találja, s kifogásolja, s kerte egyháztanácsot, hogy a már elodazhatatlan lelkészlak javítását eszközözzék, kevesebb értékű kerítést csináljanak, s ne 300 koronát vegyenek fel a lelkész lak kijavítására, hanem fogadják el az általa szakértő által készített költségvetést es tervrajzot. Ezt azonban egyháztanács visszautasította, azon az alapon, hogy előbb a templomot építik ki.

Lelkész panasolja, hogy nincsen sütökemencéje, pincéje, a szomszédba kell jarni kenyeret sütni. Minden süte az alkalmatlanságon kívül 30 fillérjébe kerül. Kéri utasítani a presbyteriumot, hogy a meglévő, s rendelkezésre álló alapból alakítsassék át a lakás, mely mai állapotában tarthatatlan s az egészségre káros. Egyházmegye maga is drágának találja a kerítést, mindazonáltal annak eszközését nem akadályozza, annyival is inkább, mivel az a hívekre teherül nem hárul. Kimondja a lelkész lak átalakítását. Hogy csak javítsassék vagy egészen átalakítsassék, evégre szakértő megy ki.

Hiripi lelkész panasolja, hogy a vallás és köznevelési miniszterium a tanítói fizetés kiegészítésére

adott államsegélyt megvonta az egyháztól. Pedig ennek nincsen meg az alapfeltétele. A felekezeti iskolát fel kell tartani, mivel az állami iskolába nem férnek a tankötelesek. Annyival feltünőbb az eljárás, mivel az ottani oláh iskolának megadja.

A számlatató szék beterjeszti az egyházak számadásairól szóló jegyzőkönyvet. Tudomásul vétetett s az abban foglaltak szerint a hiányban szenvedők, kireperálás végett az illető egyházaknak visszaadtnak.

Lázári orgonaalapjának meglévő részét a tanítói lakás kiigazítására fordíthatni kéri, megszűnven az alap szükségé, amennyiben Ns. Nagy Béla nagybirtokos ur a lazári templomba saját költségén új orgonát állított. Egyházmegyei közgyűlés midőn örvendetesen veszi tudomásul Nagy Béla ur áldozatkészségét, a kért engedélyt megadja. Tanítóegyesület alapszabályát megerősítés végett bemutatja. A tanügyi bizottságnak lett kiadva. Hazszabály javaslat elfogadtatott.

Ezenkívül volt 8 közigazgatási és 4 fegyelmi ügy.

T. D.

Egyházmegyei egyházi értekezlet Nagybajomban.

Lelkes örömmel irom ezeket a sorokat. A debreceni egyházmegyének május 13-án, esütörtökön, Bihar-nagybajomban tartott egyházi értekezletéről szólnak ezek. Szép ünnepély volt. Azzá tette a várva-vart kedvező májusi idő, azzá tette a mi, a szó legszebb és legteljesebb értelmében tevékeny püspökünk fáradhatatlan és szeretett esperesünk, egyházmegyei gondnokunknak az egyházmegye papsága élén való megjelenése; azzá tette Nagybajom lakosságának köszönettel vett, örömmel látott lelkesedése, örvendezése, szivessége. Hadd kockáztassak meg egy hasonlatot. A milyen szüksége van a növényzet életének arra az áldott májusi esőre, áldott napfényre, olyan szükség van egyházi életünknek arra, hogy a püspök, a mi vezető embereink, hogy mi lelkészek által is érthető módon is érthetőzzünk a néppel keressük fel őket otthonukban, dalolásuk, lelkészsük, erosisuk oket egyházunkhoz hitünkhöz való tántoríthatatlan ragaszkodásra, mondjam-e? mert hiszen amikor ezt cselekedjük, buzdítjuk őket a magyar kálvinizmustól elválhatatlan hazaszeretetre. És hogy ez így is van, meggyőződhetik róla az, a ki egy-egy ilyen egyházmegyei egyházi értekezleten részt vesz. Valóban sajnáljuk, hogy a debreceniek közül ez alkalommal oly kevesen győződhetek erről meg. Pedig megérdemelte volna a fáradságot. Szívesen látnánk körünkben őket, világiakat és lelkészeket, lelkész jellegűeket egyaránt. Ez utóbbiak között különösen értem a theologiai tanár urakat. Hiszen a debreceni theologiai akadémia a debreceni egyházmegye területén van.

Főt. püspök urhoz hát szerencsénk volt. Nem tartotta vissza őtet az a nehéz, szinte embefeletti munka, amit a Bánáthban végezett anyaszentegyházunk javára, dicsőségére és mert ettől elválaszthatatlan: a magyarság erősítésére. Mikor egyes részleteket elbeszéltem misszió utjának eseményeiből, szinte sirt bennünk a lélek, az örömtől, a meghatottságtól. De voltak, előfordultak biz ott fájó érzést támasztó dolgok is. Püspök ur reggel kilenc óra tájban érkezett Nagybajomba vonaton, a Szele György, dr. Szücs Géza, Veress Bálint kíséretében. A vonaton nagy néptömeg várta, a tul lelkés éljenzésben adtak örömlüknek kifejezést, a mikor az új püspököt meglátták. A

járás főszolgabírája Bakács üdvözölte szívből jött szavakkal, mire válaszolva a többi közt azt is mondta püspök ur, hogy ha hatalma volna hozzá, áldást parancsolna szomorú szívvel látott gyér vetésekre, de hát mert ő is csak ember, könyörgi, esdi határunkra, reájok Istennek kegyelmét. Határozottan kilátszott azoknak az egyszerű, jóságos becsületes sárréti embereknek a szeméből az a jóleső érzés, amit ezek a főpásztori szavak szívökben keltettek. A püspök ur kísérete és a püspököt várók egy része kocsikra ülven, az árvalányhaj bokréta lovas legényektől vezetett menet megindult a városba, hol a paróchiához közelben felállított diadalkapunál a gyülekezet lelkipásztora: Kozma Zsigmond fogadta lelkes, szívből jött lendülettel beszéddel, nevezvén püspök urat Isten áldott emberének. Püspök ur válaszában örömeinek adott kifejezést, hogy testet-lelket igénybe vevő, fárasztó bánáti útja után is a nagybajomi, illetőleg a debreceni egyház megye meghívásának eleget tehet. Ezután a vendégek bevonultak a lelkész lakra. Majd megszólaltak a szép harangok, szólítván bennünket, vendégeket s az egész gyülekezetet, sőt az egész tömeget az Isten házába. A templom zsufozásig megtelt a különböző rangú, felekezetű hivekkel. Es milyen szívből fakadóan, milyen erővel törték elő az esedezés hő óhajtsái a művészi orgonajáték által kísért ének hangjaiban: Jövel szent lélek Uristen, töltsd bé sziveinket épen mennyei szent ajándékkal, szívbéli szent buzgósággal. És az arcokon ragyogó öröm, a szemekben csillogó tűz azt a bizonyosságot tette, hogy csakugyan megteltek a keblek szent buzgósággal, hogy a belső embernek istentisztelete, ünnepe ez. A gyülekezet fennálló és közeneke után a helybéli énekkar énekel biztonsággal, sikeresen, melynek végeztével Csighy Andor hosszupályi lelkész ment fel a szószékbe és a buzgósággal szabadon eimondott költői nyelvezetű imádság után predikált Mát. XIV 14—21. felett szólván hatással különösebben az ő lelkipásztor testvéreire, kérvén ökei, hogy legeltessék az ő gondjaikra bizott névát hűséggel, igaz buzgósággal, adjak hiveiknek az evangyeliának tapadó elcsodálást és retetvel, osztozzanak azoknak bánatában, örömeiben, mert hiszen megérdemli azt a jó magyar nép, a melyik vallását vészben-viharban megtartotta s ha tán a mételeyező tanok, a megnehezült megélhetési viszonyok fellegyet vonnak is kálvinista érzésének egére egyidőre, de kitisztul az ég, nem hagyja el őseinek hitét, csak mi ne hagyjuk el őtet, hanem vezessük, irányítsuk, bátorítsuk, vigasztaljuk és erősítsük. Az utóimádság elhangzása után ismét az énekkar s végül a gyülekezet énekelt.

Az istentisztelet végeztével átvonult a vendégek serege a lelkészlakra, hol gazdag villásreggeli várta őket, a mit megfűszerezett házigazdánk, háziasszonyunknak és a ő kedves testvéreinek eléggé meg nem köszönhető magyaros szívszerint való vendégszeretete.

(Folyt. köv.)

Veress Bálint
ért. jegyző.

I R O D A L O M.

Theologiai, bölcsészeti és egyháztársadalmi irányú cikkek repertoriuma a református egyházi folyóiratokból és a M. Prot. Irod. Társag kiadványaiból 1908-ig bezárólag.

(Folytatás.)

- Bethlendi Endre*: Tudomány és theologia. (Debr. Pr. L. 1886: 106 l. stb.)
- Biberauer Richárd*: Pár szó az evangelizációról. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1894: 435 l.)
- Biczó Pál*: A lelkész szociális munkája. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1908: 456 l. stb.)
- Biblia*. Babel und bibel. (Dunántuli Pr. L. 1903: 145 l.)
- Nehány szó a tervbe vett új magyar biblia fordításáról. (Erd. Prot. Közl. 1874: 198 l. stb.)
- A bibliafordítások történetéhez. (Erd. Pr. Közl. 1879: 104 l.)
- Pár szó a magyarázatos biblia ügyében. (Erd. Prot. Közl. 1896: 409 l.)
- Az ótestamentum Károli Gáspár-féle fordításának átdolgozása. (Figyelő 1886: 254 l.)
- Bierbrunner G.*: Miért vagyunk mi protestánsok? (Evangy. Pr. L. 1880: 25 l. stb.)
- Bihari Imre*: A bölcsészet jelentése. (Figyelmező 1875: 473 l.)
- Bihari J.*: A gondolkodás szabadsága. (Sárospat. Füzet. 1867: 475 l.)
- Bihari Péter*: Pia fraus a vallásos fejlődésben. (Debr. Pr. L. 1881: 162 l. stb.)
- Bihari Péter dr.*: Az erkölcsi és vallásos nevelés eszméinek történeti fejlődése a franciáknál. (Evangy. Pr. L. 1879: 16 l. stb.)
- Az Unbewusst bölcselete. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1880: 157 l.)
- Istenhit az ujkori bölcseletben. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1886: 876 l. stb.)
- Biki Károly*: A beteglátogatás. (Figyelő 1882: 86 l.)
- Biró András*: Megengedhető-e a gyermekeknek a biblia olvasása? (Erd. Pr. Közl. 1893: 110)
- Biró Sándor*: Ki volt Jézus? (Erd. Pr. Közl. 1900: 135 l. stb.)
- Az ószövetségi profétizmus. (Erd. Pr. Közl. 1901: 6 l. stb.)
- A vallástudomány főbb vonásai Tiele szerint. (Erd. Pr. Közl. 1902: 334 l. stb.)
- Birtha József*: Az egyházkezelés. (Dunántuli Pr. L. 1904: 725 l.)
- Az 5-ik evangéliom. (Dunántuli Pr. L. 1905: 274 l.)
- Miért nem tudok én keresztyén lenni? (Dunántuli Pr. L. 1905: 98 l. stb.)
- Jézus csodatetteinek lényege és értelme. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1903: 39 l. stb.)
- Az egyház és a strájk. (Debr. Pr. L. 1904: 54 l.)
- Bitai Béla*: Kálvinizmus és nemzeti állam. (Erd. Pr. Közl. 1887: 111 l.)
- Az én gyermekistentiszteletem. (Erd. Pr. Közl. 1888: 149 l.)

- A Kálvinizmus a nemzeti törekvések szolgálataiban. (Erd. Pr. Közl. 1889 : 81 l. stb.)
- Papjaink és a nemzeti kultúra. (Erd. Pr. Közl. 1890 : 313 l.)
- A protestáns pap multja és jelene. (Erd. Pr. Közl. 1893 : 125 l. stb.)
- Theologia, vagy theologiák. (Erd. Pr. Közl. 1895 : 49 l.)
- A heretikus kelet. (Erd. Pr. Közl. 1895 : 324 l.)
- A papi hivatás és egyházaink színvonala. (Erd. Pr. Közl. 1896 : 2 l.)
- Bodor János*: Egyházi életünk fejlesztésének esz-
közeiről. (Erd. Pr. Közl. 1901 : 138 l. stb.)
- Bognár Endre*: Az emberi nem eredetéről szóló
szent monda. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1878 : 1229 l.)
- Az egyházi fegyelem gyakorlása. (Pr. Egyh. és
Isk. L. 1882 : 893 l.)
- Bokor Sándor*: Idvezítő Urunk tanítása. (Erd. Pr.
L. 1905 : 281 l. stb.)
- Borbély Sándor*: Énekes könyvünkről. (Erd. Pr. L.
1906 : 50 l.)
- Boross György*: A természettudomány viszonya a
valláshoz. (Figyelő 1883 : 63 l.)
- Az erdélyi szombatosok. (Figyelő 1886 : 278 l.)
- Borocszki Samu dr*: Egy mult századi predikáció.
(Prot. Szemle IV. 76 l.)
- Bortnyik György*: Adalékok a cura pastorálishoz.
(Pr. Egyh. és Isk. L. 1895 : 468 l.)
- Bosznai Sándor*: Az utolsó kánonikus könyv. (Pr.
Egyh. és Isk. L. 1865 : 1545 l. stb.)
- Tanulmányok az apostoli kor történetéből. (Pr.
Egyh. és Isk. L. 1865 : 161 l. stb.)
- Böhm Károly*: Az ének fejtvénye. (Sárospat.
Füz. 1865 : 651 l. stb.)
- Böhm Sándor*: Protestántizmus a művészetben.
(Erd. Pr. Közl. 1878 : 4. l. stb.)
- Shakespeare hitvallása. (Erd. Pr. Közl. 1878 :
446 l.)
- Stuart Mill a vallásról. (Erd. Pr. Közl. 1878 :
485 l. stb.)
- A socializmus és a jelenkor. (Erd. Pr. Közl.
1879 : 41 l. stb.)
- Böhl Ede dr.*: A ref. egyház eredetének alapja.
(Evangy. Pr. L. 1878 : 363 l. stb.)

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az adócsökkentési államsegély expedialása.** Az egyházkerületi pénztári hivatal az adócsökkentési segélyügy kezelése rendjén már az első évi részlet folyósítása alkalmával is kellemtelenség érte. A folyó évi első félévre és a mult évre a felszólamlások után pótlólag utalványozott tételek expedialásakor a baj ismétlődik, holott nagyon kívánatos lett volna mindnyájunkra nézve, ha ez nem történik. Az történt ugyanis, hogy a konventi kezeléség ismételten szétküldte

a nyugtákat közvetlenül az egyes egyházközségekhez; ezek aztán azonnal, tömegesen zuditottak be az egyházkerületi pénztárhoz azokat, sürgetvén igen sokan az összeg azonnal való megküldését. Azonban a pénztár az elnökségnek a Délmagyarországon teljesített generális vizitációja miatt történt távollétében sem a pénzhez, sem az utalványozó jegyzékhez nem juthatott e hó derekáig. Ezalatt az idő alatt aztán annyi reklamáció érkezett be a pénztárhoz, tudakozdván, ha vajjon beérkezett-e a nyugta, hogy akár egyebet se dolgozott volna a hivatal minden embere, mint a nyugta beérkezéért aggódóknak válaszolgatott volna. Kötelességemnek ismerem ezen a helyen tájékoztatni ugy a nagytiszteletű lelkész urakat, mint általán az egyházközségeket, hogy a közel egy negyed milliónyi összeget tevő segélynek kezelése nem egy-két nap munkája. Ugyanis 296 egyházközségnek folyó első félévre 33-nak mult évre pótlólag utalt segélyének jegyzékét előbb gondosan nyilvántartásba kell vezetnünk, a nyugtákat számon vennünk. Erre pedig idő kell. A pénztári hivatalnak pedig történetesen nem csupán ennek a munkának a teljesítése a feladata, mert éppen a két utóbbi hónapban ugy reá tódult a munka, hogy hétszámra éjjeli 10—12 órakor tettük le kezünköl a tollat. Évek óta, mint a lavina zudul a fejünkre az újabb meg újabb nemü teher, melynek hordozása immár lehetlenné kezd válni. Ki az a tisztviselő, a ki csaknem megkétszerezett óra számmal győttörje magát hivatalában? A pénztári tisztviselők egyszersmint családfentartók is; magáncölgaik is volnának. S mi mindezeket mellőzzük, elhanyagoljuk, csakhogy a hivatalos munka menete fennakadást ne szenvedjen. Ilyen körülmények közt joggal kérhetjük, hogy legyenek egy kevés türelemmel az egyházközségek. Szinte érthetetlen is, hogy a folyó évben egy évi segély felhasználása után immár annyira szorító a szükség, hogy az expedialásért bennünket annyira zaklatnak. Mindenesetre meg kell oldani az egész pénztári szolgálat terhes nehézségeit, ha másként nem lehet, az egyházkerületi pénztárnak a kollégiumitól való elkülönítésével. De várakozó álláspontra kellett helyezkednünk egyelőre, mert hiszen a főiskolai takarékpénztár napi renden levő kérdésének eldöltéig tájékozni sem tudjuk magunkat a kérdés rendezése tárgyában. Megkönnyitené egyelőre a dolgok menetét, ha a nyugták szétküldése csak akkor történék meg, ha az előre értesített pénztár már hozzá készülhetett volna a munkához, vagy pedig a nyugták expedialása a pénztár utján eszközöltetnék. Ne

felejtük, hogy igen sokan pénzes borítékban kérik a pénzt. Most már tessék kiszámítani, mekkora munkával jár ezuttal 329 pénzes levélre csak pecsétet 1645 öst felcsepegtetni? Mert ha egynek igénye lehet így kérni a küldeményt: ugyanakkor mért ne lenne valamenyinek? Végül jelzem, hogy a szétküldést megkezdjük, s ha a rendes napi teendők elvégzése után a hivatalos órák elteltével lesz erőnk még dolgozni: talán egy heti idő alatt szét lesznek küldve a segélyek. A beérkezett nyugták betűrendben vannak, s nagyobb igazság kedvéért sorhuzás utján az S. betűn kezdtük a munkát, így haladunk a V.-ig s úgy fordulunk vissza az A. betűs epyházközségre. Másként nem tehetünk. Debrecen, 1909 május 21. Rózsa Sándor egyh. ker. pénztárnok.

A püspöktől.

A Nagytiszteletű Református Esperes Uraknak.

Nagytiszteletű Esperes Ur!

A konvent 1907 evi okt. 23-án 29 sz. a. hozott határozatával a Gusztáv Adolf egyesület részére ezközlendő gyűjtésre a pünkösdi utáni vasárnapot jelölte ki.

Mint hogy az egyesület jótékonyágát hazai református egyházaink többször élvezték, ezután pedig fokozottabb mértékben óhajtjuk igénybe venni, tőlünk is elvárhatja tehát az egyesület a segélyezés némi viszonzását.

Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy egyházmegyéje területén a gyűjtés és a begyűlt összegeknek „Gusztáv Adolf Egyesületi járulék” címén közalapi pénzkezelők utján a „Magyar Földhitelintézet”-hez beküldése iránt hathatósan intézkedni méltóztassék.

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen 1909 május hó 17-én

Eröss Lajos
püspök.

A debreceni főiskolai ének- és zenekar Abonyban.

A múlt év februárjában halt meg a Szolnok melletti Abonyban egy református lelkipásztor Pólya Pál, ki végrendeletében főiskolánknak valamint az ének- és zenekarnak mint egy 60,000 koronát hagyományozott. A kegyes alapító emléke iránti háláját róttá le a főiskolai ének- és zenekar, a mikor vasárnap (16-ikán), mintegy 45-en Mácsai Sándor ének- és zenetanár ur vezetése alatt ki mentek Abonyba, melynek intelligens közönsége örömmel fogadta az állomásnál az ifjuságot és nagy sereggel kísérték ki a te-

metőbe, hol a szép emlékünnepegy lefolyt. A műsor következő volt: 1. Gyászének — id. Sz. Nagy Károlytól; 2. Kossuth-dal — Gaál Ferenc-től; 3. Hymnus, Erkel Ferencztől; 5. Szózat — Egressy Bénitől: énekelte a főiskolai énekkar. Az első szám után Molnár Ferencz harmad éves hittanhallgató gyönyörű emlékbeszédet tartott, melyben a megboldogult alapítónak hazafiságát és főiskolánk iránti önzetlen ragaszkodását szeretetét — melynek egykor a negyvenes években növendéke volt megkapó vonásokban rajzolta. Majd a zenekar játszotta el Beethoven Gyászindulóját, a Kossuth indulót és a Rákóczi indulót. Ezzel a kegyeletes emlékünnepegy végett ért.

Este nyolcz órakor a polgári körben szerepelt a főiskolai ének- és zenekar növendékei s műkedvelő programmal hangversenyt tartottak. 1. Egyveleg, Doppler „Vanda” című dalműből: előadta a főiskolai zenekar. 2. A finn zene. Paciuától; énekelte a főiskolai énekkar. 3. Komoly szavalt: tartotta Boross Jenő 4. é. hh. 4. Vándor-dal Kunzétől (Énekkar.) 5. Felolvasás, tartotta Nagy Sándor 3. é. hh. a zenekar karmestere és az énekkar jegyzője. 6. Grieg „Ása halála” (zenekar). 7. Népdalegyveleg, Mácsai Sándor az énekkar vezetője és tanára átiratában (Énekkar). 8. Vigszavalt, tartotta: Orosz Tamás 1. th. 9. Rákóczi induló, Huber Károly átiratában: énekelte a főiskolai énekkar. Minden egyes számot kitörő zajos tapsviharral fogadott a közönség. A debreceniek iránti ragaszkodásukat fejezték ki az abonyiak akkor, a midőn egy szép korszoroval lepték meg ifjainkat, melynek szalagjain a következő sorok olvashatók: „A debreceni reform. főiskola ének és zenekarának — az abonyi ének- és zenekedvelők.”

Másnap (hétfőn) délbe indultak visza Abonyból, honnét az állomásra igen sokan kísérték ki őket, hogy bucsut vegyenek tőlök a hies debreceni diákoktól, a kik az elhunyt Pólya Pál emlékének kegyeletesen áldoztak és az éióknek pedig oly kellemes szereztek és a kik a Tisza mellett a kath. Abonyban a vén kollégium régi jó hírnevét újabb babérokkal övezték és gyarapították.

— Az új egyházkerületi tanácsbíró.

Mult szombaton bontották fel az egyházkerületi tanácsbírószágra beadott szavazatokat. Kiss Ferenc p.-ladányi lelkész lett a győztes, a hivek választásához a magunk részéről is gratulálunk.

— **Rákosi Viktor.** A Rákosi dynasztia tagjai között (tisztelet adassék a nagy alapítónak!) mi kálvinisták eddig is legjobban szerettük Rákosi Viktort. Az embert is, ki személyiségének

varázsával füzte magához ismerőseit, az író is, ki úgy is mint a Korhadtt fakeszteknek, az El-némult harangoknak a szerzője, úgy is, mint a tréfás Sipulusz már régen közel férközött sziveinkhez. A hajduvármegyei Nánás városának, az alföldi magyarságnak a képviselőjét azonban csak most volt alkalmunk teljes valójában megismerni abból agyönyörű programból, melyt Nagy Debrecen címmel a B. H. május 19-ki számában kifejtett. Meghajlunk a magyar léleknek hatalmas megnyilatkozása előtt és szóról-szóra aláírjuk a mit a debreceni egyetem megteremtése, Debrecen város s benne a régi tradíciók vissza állítására nézve Rákosi javasol. Legyen a Kálvin városa szigorú puritán. Legyen a magyar diákelet központja, legyen művelt, gazdag s legyen mindenek felett magyar. Hát legyen.

— **A szekularizáció.** Akasztott embernek a házában nem jó kötelet emlegetni s a szekularizáció jelszava gonoszul hangzik a mai koalíciós világ fülében. Az átjatos feudális-klerikális hősök jámbor lélekkel türik, hogy Lueger és társai huzogatók az ország szénáját, de mindjárt adta teremtettét emlegetnek, mihelyt a papok vagyonáról van szó. Kár pedig a nagy izgalomért. A szekularizációt nem Hajduvármegye és a debreceniek csinálták meg, hanem azok, a kik most jajgatnak. Azután az is igaz, hogy ha már véleményt kell mondani a dolog felől, mi csak nem fogunk a mostani privilégizált birtok rendszer előnyeit magasztalni?

— **Halálozás:** Dobos József uszakai lelkész Szatmármegye éjszaki meglehetősen a tiszaháton szerényen huzódik meg a fekete vizü Batár mellett a nemesek által megült Uszka helységre. Olyan ez a falu még most is, mintha lakói csak egy két emberöltő óta laktának itt ebben az új hazában. Itt még mindig a régi nagy Magyarország lelke kísért és az őseikre büszke magyarok ma is legjobban gyönyörködnek a szép lovakban és a lakomákban, melyeknél komolyan és tekintélyesen ülnek. Életükben elég takarékosan élnek, halottaikat azonban nagy pompával temetik és régi szokás szerint gazdag torokkal gyászolják. Így temették, siratták és bucsuztatták most bizonyára papjukat néhai Dobos Józsefet is, életének 74-ik, papságának 44-ik évében hosszas betegség után, mint a hozzánk küldött gyászjelentéséből megilletődött szívvel olvastuk meghalt. Béke poraira!

— **Pancsova, Hertelendyfalva, Lugos.** Mint valami diadaljelentések úgy hangzanak e szavak azokban a tudósításokban, a mik a délmagyarországi püspöki látogatásnak végső

mozzanatairól szólnak s a melyek magán levelekben, a délmagyarországi magyar és német nyelvű közleményeiben előttünk vannak. Kívánatos lesz ezeknek, mint e történeti jelentőséget nyert utnak magyarázó okmányait gondosan összegyűjteni és elteni. De kívánatos volna ezeket részletesen is megismerni. Ez alkalommal azonban csak a Határőr következő jellemző sorait iktatjuk ide:

„*A reformátusok ünnepe*“ A délvidéki reformátusok a hajdani temesvári kapitányság területén kicsiny szigetekként szétszórtan, egymással vagy soha, vagy csak nagyon ritkán érintkezve, eddig alig alig adtak életjelt magukról. Ha a közélet mezején nagyobb sullyal nem léptek is fel: vallásuk és a magyarság érdekében kifejtett tevékenységek azért egy pillanatra sem szünetelt. Egymás lelkesedéséből merítették erőt s a történelem által számukra kijelölt uton haladtak tovább előre. Működésüket talán mélyebb nyomok jelölnék, ha nem lettek volna oly hosszú időn keresztül magukra hagyatva, de itt, a délvidéken, hol a magyarságot a török teljesen kipusztította, később a bécsi kormány meg nem eresztette ide, egy emberöltő óta mégis szép eredményeket mutathat fel. Eröss Lajos püspök látogatását már e szempontból nagyjelentőségűnek tartjuk. Mint bölcs és előrelátó pásztora nagyterjedelmű kerületének, első sorban is a szétszórt délvidéki református szigeteket tüntette ki magas látogatásával, s kitaró munkálkodásra, összetartásra, egyetértésre, egymás megbecsülésére buzdította lángoló lelkesedésből és mély vallásos érzelemből született hatalmas beszédeivel. Kitérülhetetlenül vésődtek ezek az isteni tanítások a hallgatók lelkébe s erős a hitünk, hogy ezek nyomán új pezsgő élet fakad a reformátusok egyházaiban és szorosabb, gyakoribb érintkezés közöttük. Ennek pedig nemcsak a hitélet, hanem a magyar társadalmi tevékenység is hasznát fogja látni.“

— **Halálozás.** Böszörményi Béla battonyai lelkész. a békésbányai ref. egyházmegye tanácsbírája és pénztárosa életének 51-ik évében f. hó 16-án 4 napi súlyos szenvedés után agyszélhűdésben váratlanul elhunyt, mély gyászt hagyva maga után szerető hitvese, 7 kiskorú gyermeke, rokonai és barátai szívében.

— **Orgona megrendelés.** Battyánd ev. egyház temploma részére Ország Sándor és fia rákospalotai (Bpest mellett) orgona és harmonium gyáros cégnél új orgonát rendelt. A mű tölgyfából magyar stílusban a legújabb csőrendszer szerint készül és II manuálos 12 szülő és 24 mellékváltozatu lesz. Crescendó-de Crescendó henger és a II manuál részére visszhangmű szerkezettel lesz ellátva, mellyel kiváló hatás érhető el.

— **A „Vasárnapi Ujság“** május 23-iki számának élén báró Forster Gyula szól Mistalról, a most jubileumát ünneplő provencei költőről, bemutatva több rá vo

natkozó képet is. A többi képek a pöstyéni katonatiszti pavilonnal, a polo-versennyel, díjugratással, a tavaszi loversennyel, az óbudai főgimnázium zászlószentelésével foglalkoznak. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszát Kálmán regénye, Endrődi Sándor és Pásztor Árpád versei Erdős Renée novellája, Williamson angolból fordított regénye. Egyéb közlemények: albán típusok, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet sakk-játék stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára: negyedévre négy korona, a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4 szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Felelős szerkesztő:

Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A tiszabecsi ref. egyház pályázatot hirdet a Gecző-alapítványból ujonan létesített 2-ik tanítónői állásra. Fizetés: 1000 kor. készpénz, ötödéves korpótlék és lakás. Kötelesség: az egyháztanács által kijelölt leány és esetleg fiú osztályok, továbbá ismétlősök tanítása a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve, tankönyvei és rendtartása szerint. A megválasztott tanítónő szükség esetén hétköznapiokon kántor helyett a templomi éneklést vezetni, a szatmári ref. egyházmegye tanítói gyámintézetébe belépni köteles. Pályázhatnak okleveles református vallású tanítónők 1909 máj. 30. esti 6 óráig G. Szabó Mihály lelkészhez mint isk. széki elnökhöz Tiszabecstre beadandó és kellően felszerelt kérvényekkel.

Pályázat.

Az egyházi II. t.-c. 60. §-a és a cs. és kir. közös hadügyminiszter urnak 1909 ápril. hó 5-én 2888 sz. a. kelt megkeresése alapján ezennel pályázatot hirdetek egy katonai lelkészeti tényleges állományához tartozó református táborigazgatói állásra.

A megkövetelt feltételek:

- a) jó eredménnyel végzett theologiai tanulmányok igazolása;
- b) még be nem töltött 40. életév;
- c) kifogástalan előélet;
- d) magyar vagy osztrák állampolgárság igazolása;
- e) egészséges testalkat;
- f) legalább három évi rendes lelkészeti működés igazolása.

g) a magyar és német nyelv (és lehetőleg még valamelyik szláv nyelv) ismerete;

h) a lelkészeti szolgálat önálló végzésére való képesítés;

i) nyilatkozat az előirt szolgálati eskü letévesére való hajlandóságról.

A betöltendő állással a IX. rangosztályu katonai havidijasok részére megállapított illetmények vannak egybekötve.

A cs. és kir. hadügyminiszter urhoz intézendő és kellően felszerelt kérvények 1909. máj. hó 31-ig az egyetemes konvent elnökségénél Budapest, VII., Abonyi-utca 21 sz. a. adandók be.

Miskolcz, 1909. május hó 1. napján.

Kun Bertalan

püspök,

az egyetemes konvent egyházi elnöke.

Zongorát, = = Pianinót

A leghiresebb mesterek gyártmányai sehol elcsóbban nem vehetők mint



Reményi Mihály-

nál m. kir. zeneakadémia szállítójánál Budapest, Király-u. 58. Hangolások és javítások

csak a legképzettebb szakmunkások által eszközöltetnek helyben és vidéken. Képes árjegyzék minden hangszerről külön-külön kérendő.

COLIBRI!!!

a világ legkisebb zongorája csakis

REMÉNYINÉL.



Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővárszol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.



Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangolnyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárógató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszerrel. Árjegyzék minden egyes hangszerrel külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutas.

Revolver és Flaubert töltények. Olom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

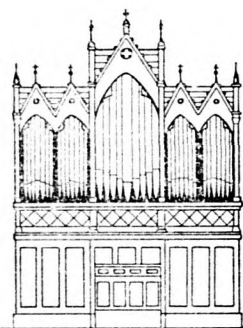
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.



A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállása óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.



Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Hegedüs és Sándor

Protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában

D E B R E C E N B E N .

Megjelent és kaphatók:

- Eröss Lajos.** Apothétika. Ára: vászonkötésben 8 kor.
- Eröss Lajos.** Budhista katekizmus. Németből fordítva, Ára: füzve 3 korona. Vászonkötésben 4 korona.
- Sz. Kiss Károly.** Estéli órák. I. Ára füzve 3 k. Vászonkötésben 5 korona.
- Jancsó Sándor:** Kálvin János élete és egyházpolitikája. Ára füzve 2 kor. Vászonkötésben 4 korona.
- Nagy Károly:** Kálvin theológiája. Ára Vászonkötésben 6 kor.
- Babay Kálmán.** Ravatal mellett I. Ára: Vászonkötésben 6 korona.
- Nyáry Pál.** Szoroskapu. Ára: füzve 4 kor, Vászonkötésben 6 korona.
- Jánossi Zoltán.** Papi dolgozatok III. (közönséges egyházi beszédek) Ára: vászonkötésben 6 korona.
- Mitrovits Gyula.** Papi dolgozatok III. Ára: vászonkötésben 1 korona.
- S. Szabó József.** Debreceni Lelkészi Tár. (Gyakorlati ref. papi lexikon) VI. Ára: vászonkötésben 10 korona.
- Zsiray Károly:** Kongrua kézikönyv. Ára füzve 1 kor. 50 fill.
- Dr. Kun Béla.** Kálvin egyházalkotmánya. Ára 2 korona.
- ” ” Magyar református egyházalkotmány. Ára 7 korona.
- Konfirmációra való kate.** Készítette Sz. Papp István. Közrebocsátotta Révész Balint. Átdolgozta S. Szabó József. Ára 30 fillér.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközzi

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legelőnyösebb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ ere.

jég kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor.,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gumiárkban s érvkötkben, valamint fényképészeshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

**A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,**

cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

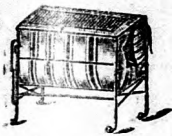
Uj papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalomkor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta.

Ezen diszes ruhákat **Szántó József** papi szabó első hmvásárhelyi díszmagyarruha készítő, szabó mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházmegye gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknél mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.



TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán,
valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatú konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

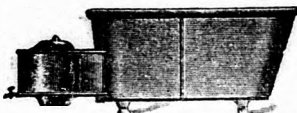
Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver

190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és faesarók, gummi átvonattal



Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.



BAKTAI EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járátuknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelte Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén u. m. Hajdunás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdubátház, Hajduszentmihály, Balmazújváros, Püspökladány, Nádudvar, Debrecen, Miskolc, Pétervárad, Bagamér, Báránd, N.-Váradi, N.-Szalonta, N.-Bajom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyóújfalú, Érdi-Diószeg, Érd-Endréd, Érmihályfalva, Érd-Hatvan, Biharpuszta, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpad, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketebátor, Szakál. stb.

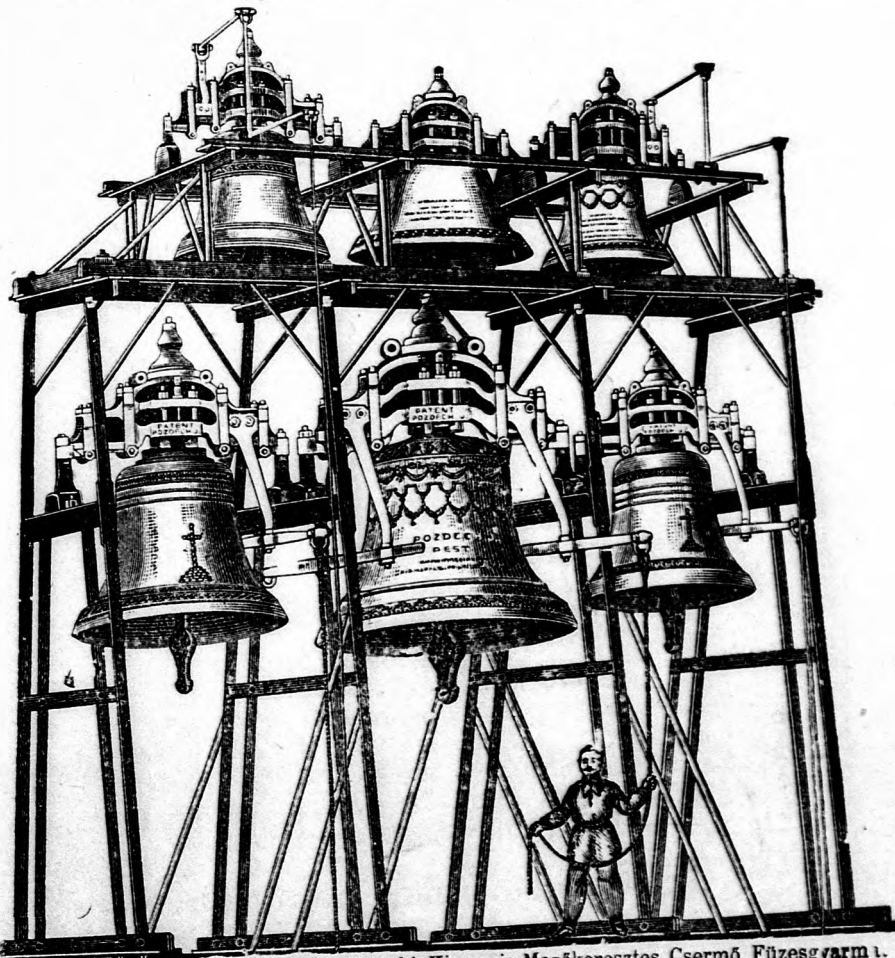
CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 88,
Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak.

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukoriczamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes aczél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselet és
bizományi
raktár

Laczkza László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.



Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerepelnek be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.



Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel itel üntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezekedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításával rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.